

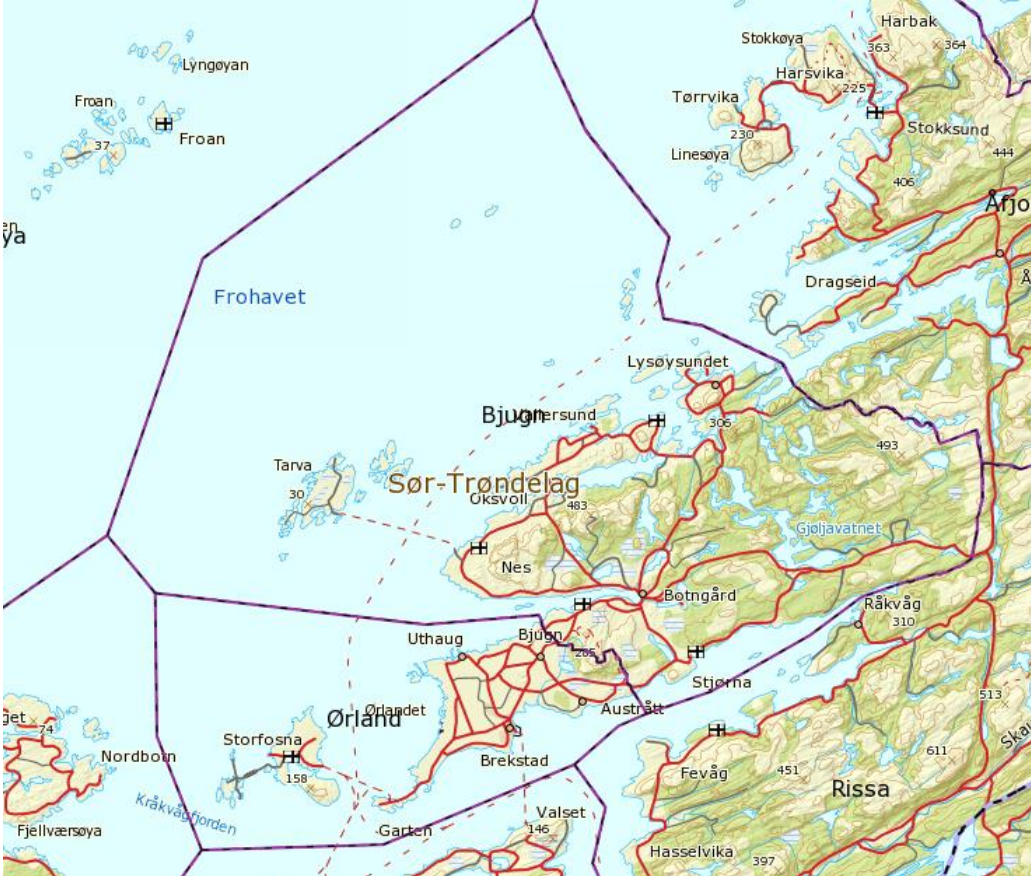
Samrådsmøter september 2013

presentasjon av foreløpige temarapporter

Befolkningens helse og trivsel

Aasne Haug

Influensområde

Planlegging- og utredning har som mål å forebygge sykdom, redusert livskvalitet og mistrivsel

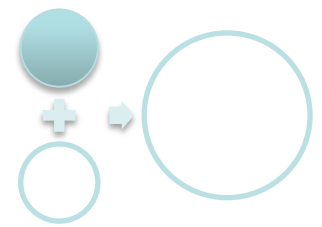
Sykdommer og tilstander alvorlige for folks helse og trivsel

- Infeksjoner
- Kreft
- Hjerte- og karsykdommer
- Luftveislidelser og forgiftninger
- Psykiske plager/- sykdommer
- Fysiske skader

Risikofaktorer som gir rammene for god helse og trivsel

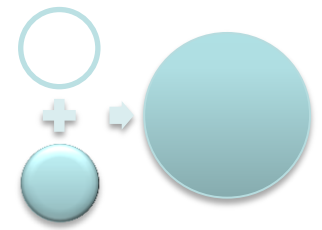
- bomiljø
- sosialt miljø og aktivitetsmuligheter
- økonomiske situasjon
- andre samfunnsmessige rammebetingelser.

Kort oppsummering om dagens situasjon:

- Befolkningen generelt har god helse, Ørland har godt helsetilbud, men kommunene skårer noe lavt på enkelte levekårsindikatorer
- Barn har mange rekreasjonstilbud, ungdom har færre og noe mindre trivsel i gruppa (iflg folkehelseprofil)
- Militært ansatte er integrerte og ressurssterke, men mange har krevende jobber som utfordrer familiesituasjonen
- Bøndene på Ørlandet er fornøyd med yrke og bosituasjon, mindre med inntekt og støy
- Folk generelt er mest plaget av irregulær støy (øvelser)
- Befolkningens holdning til Kampflyprosjektet er hovedsakelig positiv, men helsemyndighetene bekymret for tilgang til kompetent arbeidskraft

Omfang av endringer og konsekvens

Befolkningsutvikling: 2030: 11700-12050

- Flere ressurssterke innbyggere og vekst i barne- og ungdomsgruppen (balanserer «forgubbingstrenden»)
- Gir behov for økt barnehage- og barneskolekapasitet fra 2017
- Generelt behov for omsorgstjenester mot 2030

Omfang av endringer og konsekvens

Bomiljø

- Ingen negative konsekvenser for bomiljø – foruten støy
- Positivt for helse og trivsel hvis befolkningsøkning gir bedre tilbud (bl.a. offentlig kommunikasjon)
- Støy vil være største negative konsekvens for berørt gruppe
- Totalt sett færre berørte enn i dag, men de som berøres mest får høyere støynivåer

Omfang av endringer og konsekvens – forts.

Sosialt nettverk

- Gradvis vekst av nye innbyggere vil sannsynligvis ikke true etablerte sosiale nettverk, men endring i befolkningsstrukturen kan kreve åpenhet og tilpasning
- Mangel på kjennskap til etablerte miljøer kan gi utrygghetsfølelse for innflyttere. Nytilflyttede familier kan trenge tid for integrering og etablering av sosiale nettverk
- Eldre og andre utenfor arbeidslivet er sårbare grupper hvis etablerte sosiale nettverk brytes pga flytting – lokalt, begrenset problem

Omfang av endringer og konsekvens – forts.

Økonomi og arbeidsliv

- Utvikling av Flystasjonen gir flere arbeidsplasser, både direkte på basen (550) og indirekte (usikre tall)
- Potensial for målrettet kompetanseutvikling av unge (både kort og lang sikt – anlegg og drift)
- Usikre prognoser, men positiv spiral kan heve generelt kompetanse- og lønnsnivå (stor betydning for helse)
- Bekymring blant noen for at omlegging av gårdsdrift (pga endrede vilkår) eller økte boligpriser (pga mangel på boliger), skal ramme privatøkonomien

Omfang av endringer og konsekvens – forts.

- Behov for psykologisk bistand kan midlertidig øke fordi flere er bekymret for fremtiden
- Flere militært ansatte på utenlandsoppdrag øker andel innbyggere med krevende familiesituasjon

Støyplage og helseplage

Forskning på støyplager fra jagerfly (Folkehelseinstituttet) er mangelfull, men enkelte konklusjoner:

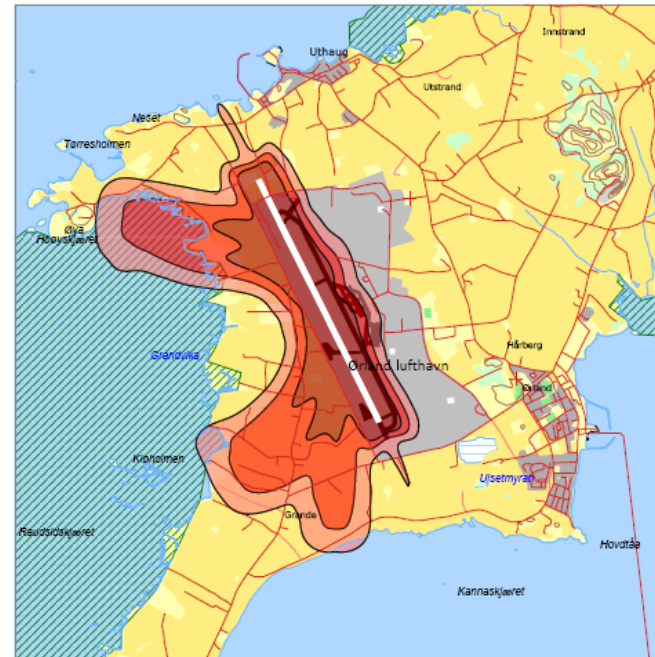
- **Forutsigbarhet** og opplevd kontroll viktig – forutsigbart driftsmønster
- **Døgnvariasjon** – natt, kveld og helg (tidspunkt for søvn, hvile og rekreasjon) er støyplage størst
- **Støynivå** har betydning
- Varsling av øvelse demper støyplage (forutsigbarhet og kontroll)

- **Støy på natt** gir størst helseplage pga søvnforstyrrelser
- Studier av **hjerte-kar** er få og sprikende. Indikasjoner på at flystøy dagtid kan ha betydning for hjerte-kar gir ikke grunnlag for å si at effekt av jagerflystøy er annet enn beskjedne.

- Studier viser sammenheng mellom flystøy og **barns læring** og hukommelse
- Hårberg skole får ikke mer støy enn før, men kan ha støyutfordring også i dag (ikke verifisert)

Normalsituasjon vs øvelse

- **Normalsituasjon** gir flyving på dagtid
- Kveld, natt, helger og ferier er «stille» tid – med uttak fra helikopter
- Generelle tilbakemeldinger tyder på at folk i dag ikke er spesielt plaget av normalflyving
- Flere flyvinger og økt lyd fra flyene kan gi mer plagethet for noen, men flertallet får ikke høyere støynivåer

- **Øvelse** gir mer flyving på kveld (ikke natt), spesielt høsten – plager folk også i dag (radiolytting, tv-titting, innsovning barn og voksne)
- Jo høyere andel F-35 i fremtidige øvelser, jo flere vil bli berørt
- Hyppighet for øvelser og rutiner for gjennomføring vil være av stor betydning for grad av plagethet og redusert trivsel

Maksimalstøy og risiko for hørselsskade

- MFN_{day}: støyparameter for maksimalflystøy på dagtid viser områder der faktisk støy kan gi risiko for hørselsskade - >110 dB

Antall i risikosone

- Antall eiendommer innenfor maksimalstøysonen i dag og i fremtiden

Lydnivå, MFN	Dagens situasjon	Fremtidig situasjon
110 – 115	7	15
115 – 120	0	30
> 120	0	5
Sum > 110	7	50

- Anbefaling av maksimalnivåer er knyttet til lengre tidsrom (8timer)
- Risikovurderinger for kortere eksponering knyttet til høyere verdier (uavhengig av hyppighet og varighet)
- Studier finner ikke at gruppe som vokste opp nær militær flyplass hadde signifikant dårligere hørsel enn kontrollgruppe – kan heller ikke utelukke effekt

Avbøtende tiltak

Områder med fare for hørselsskade

Tilbud om kjøp av bolig og fraflytting
Restriksjoner på opphold/bevegelse
Påbud om hørselsvern

Støyplage/reduisert trivsel

Tilbud om kjøp av bolig/tiltak på bygg for å oppnå tilfredsstillende innendørs lydnivå
Minimum av flyving kveld/natt/helg
Forutsigbarhet, faste flytider
God varsling ved øvelser/uregelmessig flyving

Psykiske plager som følge av usikkerhet

Kommunal beredskap
Opplyse om kommunens tilbud
Riktig informasjon og direkte dialog mellom berørte og tiltakshaver

Befolkningsøkning

Samarbeid om integrering mellom Forsvaret og kommunen
Regulere nok boligtomter
Tilstrekkelig opprustning av det kommunale tjenestetilbudet
Målbevisst planlegging for å heve/skaffe nødvendig lokal kompetanse innen helsesektoren

Nærmiljø og friluftsliv

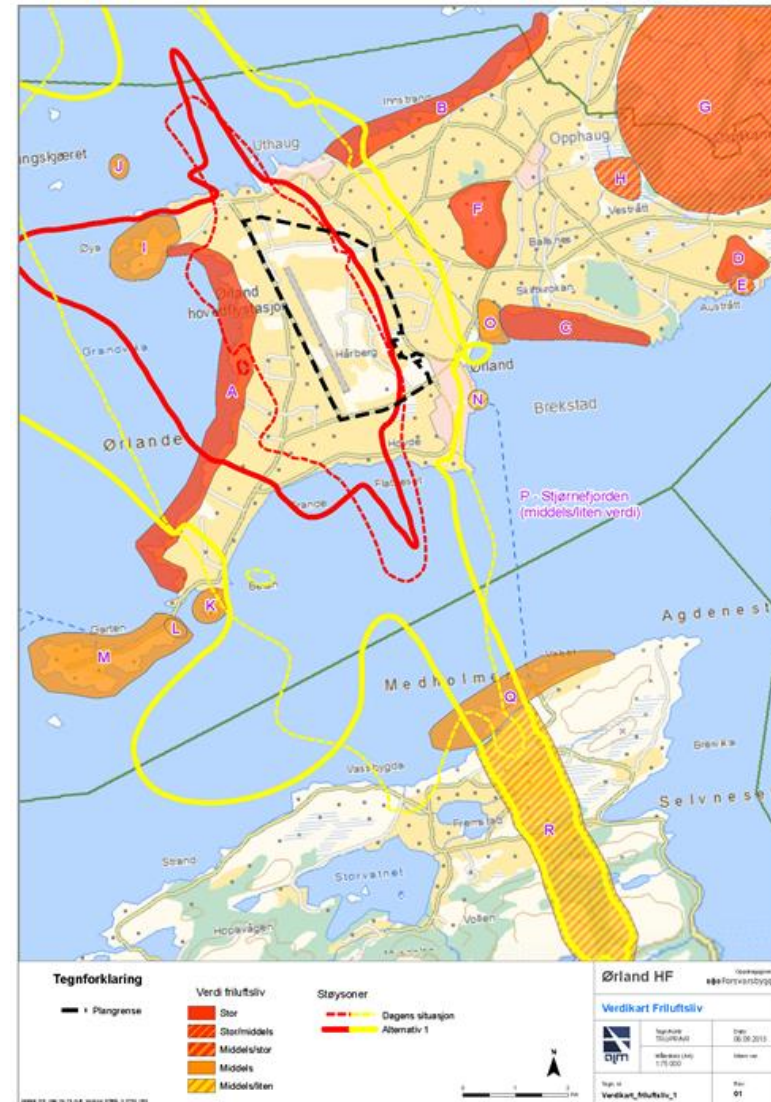
- Forsvaret har sine øvelser om formiddagen i ukedagene og ikke i helger og på kvelden da de fleste driver friluftsliv. Reduserer konflikten.
- Konsekvensene vil være størst i de tidsrommene det foregår øvelser

Viktige funn og konklusjoner

FRILUFTSLIV

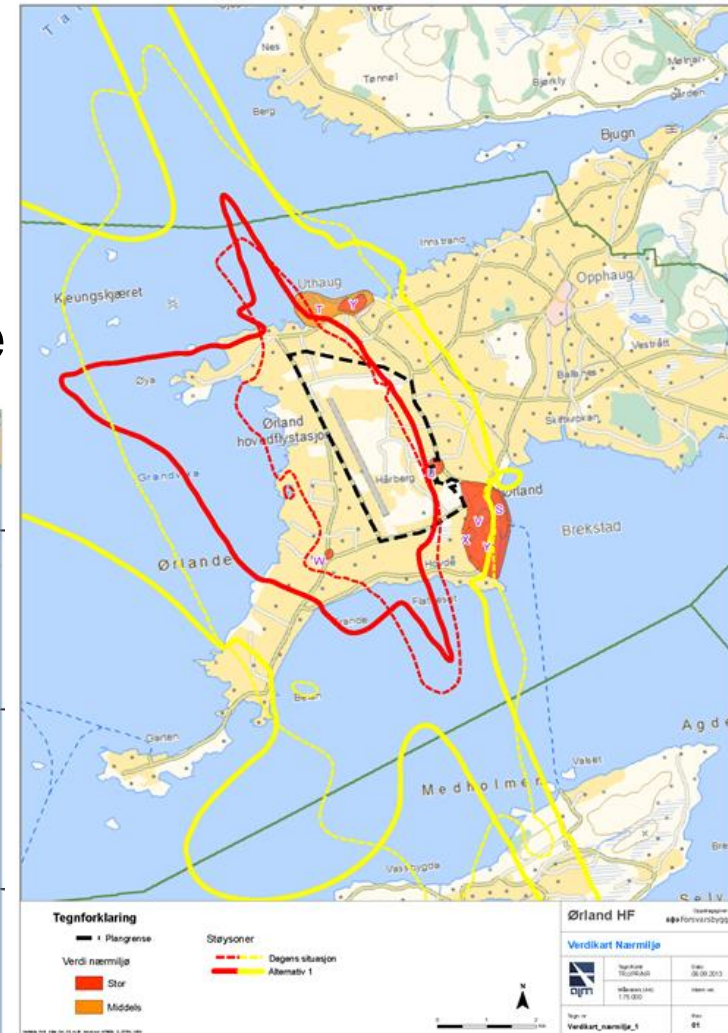
- Støy over grenseverdien i friluftsområder (>62 dB) vil gi de største negative konsekvensene. Grandefjæra og Hoøya vil bli mest berørt.
- Mange friluftsområder vil ligge utenfor støysonene.
- Flere brukere av friluftsområdene kan gi mer slitasje og behov for nye områder og aktiviteter

Viktige funn og konklusjoner

NÆRMILJØ

- Støy over grenseverdiene vil gi de største negative konsekvensene
- Fraflytting av gårdsbruk kan sette sitt preg på nærmiljøet
- Behov for flere boliger, skoler og barnehager

Nærmiljø og friluftsliv

Avbøtende tiltak

- Trafikksikkerhetstiltak
- Varsling av øvelser slik at lokalbefolkningen er forberedt.
- Opprettholde forutsigbare øvelsestider.
- God kontakt mellom Forsvaret og det sivile samfunn på Ørlandet slik at støy på uønskede tidspunkt kan unngås.
- Felles aktivitetstilbud for Forsvarets ansatte og lokalbefolkningen
- Avbøtende tiltak som er foreslått under tema landskapsbildet vil også gjelde for nærmiljø
- I anleggsperioden sikre at støv ikke blir et problem i boligområdene.